

«БАТЬКИ – УЧНІ – ВЧИТЕЛІ»

Якщо аналізувати структуру цієї класичної педагогічної триади, то доведеться однозначно визнати, що її вершиною виступає молоде покоління, котрому належить творити майбутнє та продовжувати справу батьків і вчителів, а відповідальна і почесна роль останніх – підготувати свою зміну до повноцінної та успішної діяльності у завтрашньому соціумі. Результати такої підготовки безпосередньо залежать від взаємодії педагогічного колективу із батьківською спільнотою, від їхнього взаєморозуміння у виборі форм, методів і засобів виховного впливу на дітей, від взаємоузгодження конкретних заходів навчально-виховного змісту, здійснюваних вчителями і батьками з метою залучення підростаючого покоління до активного засвоєння, творення і використання матеріальних і духовних цінностей сучасного суспільства.

Проблеми віковичної педагогічної триади «батьки – учні – вчителі» висвітлюються у навчально-методичному посібнику «Батьківські збори у початковій школі», підготовленому кандидатом педагогічних наук, доцентом кафедри педагогіки та психології нашої академії Софією Корнієнко у співавторстві з тернопільським науковцем Ярославом Кодлюком. Книга побачила світ в обласному видавництві «Навчальна книга – Богдан» і включена до бібліотечної серії «Нова

українська школа». Рецензували посібник доктор педагогічних наук, дійсний член НАПН України, професор Тернопільського НПУ ім. Володимира Гнатюка В.П.Кравець, доктор педагогічних наук, проректор з наукової роботи Кременецької гуманітарно-педагогічної академії ім.Тараса Шевченка, професор В.Є.Бенера та завідувач відділу дошкільної та початкової освіти Тернопільського комунального інституту післядипломної педагогічної освіти Л.Б.Коненко. Видання адресоване вчителям початкової школи, студентам спеціальності «Початкова освіта» і батькам учнів молодших класів. Тут розкрито тематику, зміст, форми і методи проведення батьківських зборів у початковій школі, подано рекомендації щодо організації, навчання та виховання дітей у сім'ї.

Автори посібника виходять із того, що сім'я, родина належать до основних виховних інституцій, які формують особистість дитини – майбутнього активного суб'єкта суспільних відносин. Сім'я була і залишається одним із найпотужніших засобів виховання дітей. Згідно з Концепцією Нової української школи ключовим компонентом формули оновлюваної школи стає педагогіка партнерства, в основі якої лежить спілкування, взаємодія та співпраця між учителями, учнями та батьками як рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за кінцевий результат навчально-виховної діяльності як в умовах сім'ї, так і в освітньому просторі школи.

У цьому плані особливого значення набуває педагогічна культура дорослих членів родини, педагогічна підготовленість батьків до цілеспрямованої роботи з дітьми,

що забезпечується педагогічною просвітою старших членів сім'ї. Автори переконують, що основною формою педагогічної просвіти батьків і найефективнішою формою спілкування з ними залишаються батьківські збори, з яких загальношкільні проводяться двічі на рік, а класні, як правило, – щомісяця. Частота проведення останніх обумовлюється потребою батьків молодших школярів у педагогічних порадах учителів із врахуванням динаміки і конкретних результатів навчально-виховної роботи з дітьми молодших класів. За змістом класні батьківські збори поділяються на три основні види: організаційні (на початку навчального року), підсумкові (в кінці навчального року) і тематичні (за тематикою педагогічної просвіти батьків). Графік і тематика зборів затверджуються педагогічною радою школи.

Тематична спрямованість батьківських зборів враховує вік дітей, навчально-виховні завдання школи, інтереси та потреби класного колективу, а також сприяє формуванню у членів родини школяра необхідних знань про виховання дітей в умовах сім'ї. Зокрема, батьків першокласників ознайомлюють із психологічними особливостями молодших школярів, консультують щодо правильної організації режиму дня учня, в тому числі його ігрової діяльності, наголошують на важливості позитивного мікроклімату в сім'ї для успішного виховання та навчання дитини.

Тематика батьківських зборів у другому класі ускладнюється: батьків інформують про особливості роботи зі шкільним підручником як засобом навчання, виховання та загального розвитку школяра, їм дають рекомендації щодо формування у дітей вміння вчитися та виховання

позитивних моральних якостей.

Особливих знань потребують батьки третьокласників: їх необхідно озброювати методикою розвивального навчання, переконувати у важливості позитивного вирішення проблеми спілкування в родині, в тому числі між представниками різних поколінь. І в цьому контексті обов'язковим є застосування рідної мови, як головного засобу спілкування.

Батьки учнів четвертого класу підходять до «дорослих» проблем юного покоління, де акцентується увага на профілактичній роботі щодо уникнення шкідливих звичок (тютюнопаління, алкоголь, наркотики), на ставовому вихованні дітей, на регулюванні впливу засобів масової інформації та соціальних мереж на світогляд і психоемоційний стан школярів, на активізації роботи із формування в учнів уміння самотійно вчитися.

Автори посібника пропонують творчий підхід до організації батьківських зборів. На їх думку, ефективність зустрічей педагогів із батьками значно зростає, якщо збори проводити у поєднанні офіційного компоненту з лекціями, бесідами, семінарами, практикумами, прес-конференціями, тематичними святами, диспутами, рольовими іграми. Книга наповнена конкретними рекомендаціями, збагачена важливим інформаційно-тематичним матеріалом, пропонує сценарії проведення батьківських зборів і збірці організаційно-методичної документації, інструктивні та консультативні матеріали, структуровані в розділі «Додатки».

У підсумку, навчально-методичний посібник «Батьківські збори у початковій школі» заслуговує на визнання настільної книги для вчителя молодших класів і батьків молодших школярів.

ОДА ЙОГО ВЕЛИЧНОСТІ LUPINUSy

Яскравим свідченням ефективної співпраці науковців різних закладів вищої освіти є авторська співтворчість нашого молодого науковця, кандидата сільськогосподарських наук Олени Тригуби з доцентом Тернопільського НПУ ім. Володимира Гнатюка Світланою Пидою. Нещодавно вони завершили роботу над монографією «Функціонування симбіотичної системи Люпин – *Bradyrhizobium* SP. (*Lupinus*) за сумісного застосування ризобіоту та регуляторів росту рослин». Книгу рекомендувала до друку вчена рада Тернопільського НПУ ім. Володимира Гнатюка, а рецензували академік НААН України, доктор біологічних наук, професор В.П.Патика, доктор біологічних наук, професор В.В.Грубіно, доктор сільськогосподарських наук, професор В.П.Карпенко та кандидат сільськогосподарських наук, доцент С.О.Приплавко.

Рецензенти зазначають, що у спеціальній літературі недостатньо відомостей щодо сумісного застосування препаратів азотфіксуючих мікроорганізмів і біологічно активних речовин для передпосівної обробки насіння видів роду Люпин. Тому дослідження ефективності інокуляції Люпину білого біопрепаратами суміс із застосуванням регуляторів росту рослин має велике практичне значення. В роботі підтверджується, що вагомим фактором підвищення продуктивності агроєкосистем є активізація мікробно-рослинної взаємодії шляхом внесення мікробних препаратів і регуляторів росту рослин, насамперед природного походження, чим інтенсифікуються фізіолого-біохімічні процеси у рослинах, підвищується їх стійкість до хвороб і активність мікроорганізмів ґрунту. Особливої уваги заслуговує висновок авторів монографії щодо технологічних перспектив вирощування Люпину білого із застосуванням біопрепаратів на основі активних штамів *Bradyrhizobium* SP. (*Lupinus*), здатних забезпечувати активну взаємодію

мікро- і макросимбіонтів та оптимізацію процесу симбіотичної азотфіксації.

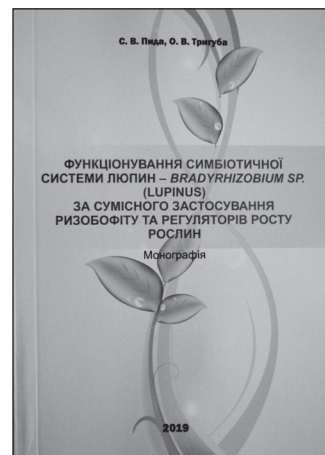
Актуальність теми монографії обумовлена тим, що на сьогодні значна увага приділяється альтернативним способам ведення сільського господарства, які б забезпечили максимальну врожайність і допомагали б отримувати екологічно чисту рослинну продукцію. Акцентований інтерес у цьому аспекті викликає люпин із високим вмістом у його насінні білків (до 50%), олії (до 20%), яка за якістю близька до оливкової і водночас із відсутністю інгібіторів травлення та інших антипоживних речовин. За вегетаційний період люпин здатний на площі в 1 га накопичувати в ґрунті до 220 кг молекулярного азоту з повітря та залишати з кореневими і післяжнивними рештками до 10 т органічних речовин, в яких міститься до 120 кг азоту, до 30 кг фосфору і до 50 кг калію. Крім цього, при його вирощуванні в ґрунті зберігається позитивний баланс гумусу і поживних речовин.

Вже на основі таких даних можна погодитись, що люпин дійсно вартий особливої уваги. Тим більше, він належить до рослин, які вписані в історію цивілізації і відіграють у житті людини визначну роль. Він навіть має власну історію, що розпочалась більше 4000 років тому у Давньому Єгипті та Південній Америці. Про нього згадують у своїх творах Гіпократ, Теофраст, Авіценна. В Європу люпин потрапив у другій половині XIX століття як сидеральна і кормова культура, а в Україну – на початку XX століття в якості зеленого добрива. Сьогодні нараховують більше 250 видів люпину. В сільськогосподарському виробництві здебільшого використовуються його 4 види: вузьколистий, жовтий, білий і багаторічний. На даний час Державний реєстр сортів рослин для поширення в Україні включає 27 сортів люпину, з них 25 – кормові, 1 – сидератний і 1 – універсальний. Насіння білого люпину, а також продукти його переробки використовуються у різних галузях харчової промисловості як доступне джере-

ло повноцінних білків, ненасичених жирних кислот.

Білий люпин – світлолюбна рослина, що виявляється в його позитивному геліотропізмі – властивості повертати свої листки перпендикулярно до напрямку сонячних променів упродовж усього світлового дня. Нестача світла викликає посилений ріст стебел. У ранньому віці люпин краще переносить затінення, ніж на пізніших етапах вегетації. Критичними періодами в онтогенезі культури є формування бобів і дозрівання насіння. Скорочення тривалості дня затримує настання фази цвітіння, проте в загальному люпин не надто реагує на зміну світлового періоду, хоча продуктивніше виростає при підвищеній інтенсивності світла. Будучи вимогливим до вологості, він потребує 17 % води відносно своєї маси та разом із тим стійкий до короточасної посухи.

Економічна неспроможність та екологічна недоцільність хіміко-техногенного землеробства обумовлюють необхідність його всебічної екологізації та біологізації шляхом використання відновлюваних природних ресурсів. Головним фактором, який лімітує врожайність сільгоспрослин, є кількість доступного азоту в ґрунті. Бобові рослини в симбіозі з бульбачковими бактеріями здатні фіксувати молекулярний азот повітря і накопичувати його в ґрунті у кількості до 500 кг на гектар упродовж року. У сучасному землеробстві питома вага біологічного азоту в загальному його балансі не перевищує 10 % і складає до 8 кг на 1 га орних земель, що пов'язане зі скороченням площ бобових культур. Посіви зернобобових в Україні займають

менше 1 млн. га, що втричі менше оптимальних потреб. При використанні всіх резервів фіксації азоту з повітря його питому вагу в агроєкосистемах можна довести до 40 % (оптимально – 30%).

Як зелене добриво люпин знижує кислотність ґрунту, підвищує буферність і ємність поглинання, покращує структуру, зменшує щільність, збільшує водопроникність, сприяє підвищенню вмісту вологості. Крім цього, вирощування люпину розширює забезпечення тваринництва якісними кормами. У підвищенні врожайності сільгоскультур люпин як зелене добриво не поступається підстилковому гною, торфоперегнійним компостам, а затрати на його вирощування і застосування у 2 – 3 рази менші, ніж на інші види добрив. Люпин покращує не

лише орний, а й нижній горизонт ґрунту, виступає як активний його розрихлювач. Це потужне джерело надходження в ґрунт значної кількості органічних речовин – за рахунок зеленої маси і поживних кореневих решток. Він прискорює поглинання опадів, запобігає розмиванню ґрунтів, сприяє ефективному використанню вологості та сонячної енергії, знижує забур'яненість і токсичність, покращує фітосанітарний стан ґрунту, збагачує його органічними речовинами й азотом, а головне – його зелена маса та післяжнивні рештки – найдешевше й екологічно чисте органічне добриво.

Автори монографії називають люпин «сплячою красунею» з великим потенціалом, комплексним агроєкологічним резервом підвищення врожайності сільськогосподарських культур із перспективою стати основою біологічного землеробства.

(За матеріалами наукової частини академії)